

MUUTUSED HARMONEERITUD TARBIJAHINNAINDEKSIS JA SELLE ARVUTUSMETOODIKAS¹

Harmoneeritud tarbijahinnaindeksis (HTHI) on alates 2001. aasta jaanuarikuu andmetest tehtud mõned statistilised muudatused, et veelgi laiendada seda sfääri, kus tarbijahinda mõõdetakse ja ühtlustada seda tegevust Euroopa Liidus. Muudatused puudutavad selle arvestusliku valdkonna edasist laiendamist, kus tarbimiskulutusi tehakse ja kahe konkreetse reegli rakendamist hindade mõõtmisel. Lisaks on ühisrahamaade kohta avaldatavas harmoneeritud tarbijahinnaindeksisse kaasatud ka 1. jaanuaril 2001 rahaliiduga ühinenud Kreeka andmed. Korregeeritud on ka ühisrahamaade indeksi arvutamisel kasutatavaid riikide osatähtsusi. Nendest muudatustest tulenev statistiline muutus europiirkonna HTHI aegridades mõjutab 12 kuu muute kogu 2001. aasta jooksul. See moonutus kaob täielikult alates 2002. aasta jaanuarist, kui laiendatud HTHI muutub kättesaadavaks 12 kuu kohta.

HTHI hõlmab rohkem tooteid

2001. aasta jaanuarist hõlmab HTHI ka majapidamiste tarbimiskulutusi haiglateenustele, samuti sotsiaalteenustele kodus ning vanurite ja puuetega inimeste hooldekodudes. Indeksi mahu laiendamise kohta lepiti kokku 1998. aastal ja see viiakse ellu kahes etapis. Esimese etapi-na laiendati jaanuaris 2000 HTHI mahtu kulutustega ter-
vishoiu ja hariduse vallas². Teises etapis, jaanuaris 2001,

lisandus ühisrahamaade üldisele HTHI-le umbes 1,5% tarbimiskulutusi. Europiirkonna üldisele inflatsioo-
nimääradele 2001. aastal peaks selle mõju olema väike. Ter-
vishoiu ja hariduse valdkonna lülitamine HTHIsse 2000.
aastal, millega sfäär, mida indeks hõlmab, laienes roh-
kem (umbes 3–4%), mõjutas vaid vähesel või tähtsusel
määral kogu europiirkonna 12 kuu HTHI muutusi.

Euroopa Komisjoni määruste mõju harmoneeritud tarbijahinnaindeksile

Jõustunud on kaks uut Euroopa Komisjoni määrust, mis veelgi enam ühtlustavad HTHI hindade mõõtmise metoodikat. Muudatused puudutavad vaid neid liikmesriike, mis kasutavad uutest reeglitest erinevat metoodikat. Esimene Komisjoni määrus³ puudutab ostjahinna HTHIsse lisamise ajastamist. Kaupade hinna muutused peavad kajastuma indeksis siis, kui neid muutusi täheldatakse. Teenuste puhul tuleb muutust kajastada siis, kui algab tarbimine. See võib toimuda näiteks mõni aeg pärast esmakordset hinnamuutuse täheldamist. Viimane meetod võib teatud teenuste puhul

avaldata märkimisväärset mõju. Üheks selliseks teenuseks võivad olla näiteks puhkusepaketid, kus ostuhetke ja tarbimise vahele võib jääda märkimisväärne ajavahemik. Enamiku muude teenuste puhul on see mõju aga tähtsusetu. Komisjoni teise määruse⁴ kohaselt peab hinnalangus – eriti aga müügihind – kajastuma HTHIs. Liikmesriikidel tuleb muudatus kasutusele võtta kas 2001. või 2002. aasta jaanuarist. Kui uute määruste alusel tuleb senist praktikat muuta, siis võib see avaldada lühiajalist (nt hooajalist) mõju indeksi dünaamikale, aasta keskmist muutu ei peaks see oluliselt mõjutama.

¹ Tõlgitud Euroopa Keskpanka bülletääni 2001. aasta märtsikuu numbrist (*ECB Monthly Bulletin, March 2001*, lk 24–25).

² Hõlmas lisaks ka kulutusi sotsiaalhooldusele ja kindlustusele. Täpsemalt vt *ECB Monthly Bulletin, March 2000*, lk 23.

³ Komisjoni määrus (EÜ) nr 2601/2000, 17. november 2000.

⁴ Komisjoni määrus (EÜ) nr 2602/2000, 17. november 2000.

Kreeka andmete kaasamine ühisrahamaade HTHIsse ja riikide uus osatähtsus indeksi arvutamisel

2001. aasta jaanuarikuus arvestati europiirkonna üldises HTHIs ja selle komponentides esmakordselt ka Kreeka andmeid. Analüüsi hõlbustamiseks on Eurostat esitanud ka aegread koos Kreekaga alates 1995. aastast. Alates 1996. aastast on keskmine aastainflatsioonimäär Kreekat kaasava ja teda välja jätva indeksi puhul erinenud väga vähe – lahknevus on jäänud nulli ja ühe kümnendiku protsendipunkti vahele. Selline väike erinevus on tingitud asjaolust, et antud perioodil toimus Kreeka inflatsioonimäära ühildumine teiste ühisrahamaade näitajatega, ja sellest, et ühisrahamaade HTHIs on Kreeka osatähtsus vaid 2,4%.

Euroala HTHI arvutamise aluseks olevate riikide osakaalu regulaarne iga-aastane täpsustamine on aga toonud kaasa tavalisest suuremaid muutusi, kuna esmakordselt on kodumajapidamiste rahaliste lõpptarbimiskulutuste määratlemisel lähtutud ESA 95 metoodikast. Uusi osatähtsuse näitajaid rakendatakse tulemuste arvutamisel alates jaanuarist 2001, varasemaid näitajaid ei ole korrigeeritud. Kuigi mõne euroala riigi puhul on toimunud märkimisväärne osatähtsuse muutus, jäi Eurostati arvates riikide uute osakaalude mõju üldisele harmoneeritud tarbijahinnaindeksile 2001. a jaanuaris ümardamis-marginaali piiresse.